

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Mednarodni interdisciplinarni simpozij Celjski grofje, stara tema – nova spoznanja

Celje, 27.–29. maj 1998

V Celju je od 27. do vključno 29. maja 1998 na pobudo in v organizaciji Pokrajinskega muzeja Celje potekal mednarodni interdisciplinarni simpozij z naslovom *Celjski grofje, stara tema – nova spoznanja*. Pri pripravi simpozija so sodelovali Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Oddelek za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani in Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Celju.

Raziskovalna tema Celjski grofje je v središču zanimanja tuje in domače strokovne javnosti več kot poldrugo stoletje. Enkrat bolj, drugič manj. V preteklosti je že nekajkrat burila duhove. Spomnimo se živahne in na trenutke celo vroče okrogle mize v Celju leta 1982; opozorila je na številne dileme in še neobdelana vprašanja o grofih Celjskih. In prav radovednost, kaj novega o Celjskih je bilo dognanega v vmesnem času, nas je pripeljala do odločitve za pripravo simpozija. Organizatorji smo k sodelovanju povabili raziskovalce iz domovine in tujine s področja zgodovine, umetnostne zgodovine, arheologije, literarnih ved in medicine. Odziv je bil odličen, prijavilo se je 45 referentov iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Poljske. Objektivne okoliščine, saj maj, kot se je izkazalo, ni primeren čas za organiziranje simpozijev, so zmanjšale število referentov na 31.

V sredo, 27. maja se je simpozij pričel v nabitno polno dvorani Celjskega doma. Presenečenje za referente, ne pa za organizatorje, ki se zavedamo nenavadne popularnosti te eminentne srednjeveške fevdalne rodbine na Celjskem in v širšem slovenskem prostoru. V kratkem protokolarnem uvodu sta navzoče pozdravila podžupan Mestne občine Celje Friderik Polutnik in direktorica muzeja Darja Pirkmajer. Otvoritvi sta prisostvovala tudi mag. Maximilian Eichinger kot predstavnik veleposlaništva Republike Avstrije in dr. Miroslav Polzer, vodja izpostave Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo v Ljubljani.

Uvod v strokovni del prvega dne simpozija, ki je bil v celoti v znamenju zgodovine, je bil referat Petra Štiha za naslovom *Celjski grofje, še vedno raziskovalni problem?* Referent je podrobno predstavil dosednji potek raziskav naslovne teme simpozija. O obdobju, v katerem si gospodje Žovneški uspejo osvojiti naziv grofov, je govoril Heinz Dopsch. Vlogo, ki so jo celjski grofje igrali v medsebojni tekmi dveh rivalskih vladarskih hiš, t.j. Habsburžanov in Luksemburžanov, je podrobno osvetlil Wilhelm Baum. Sledil je Vlado Habjan, ki je predstavil svoje videnje vpliva Celjskih na oblikovanje zgodovinske usode slovenskega naroda. Po končanem rednem dopoldanskem programu je Zvonka Zupanič Slavec na kratko skicirala potek še nedokončanih medicinskih raziskav, ki jih je opravila na 18 lobanjah iz grobnice grofov Celjskih v minoritski cerkvi v Celju.

Popoldanski del simpozija se je pričel z referatom Toneta Ravnikarja o boju med Žovneškimi in Ptujskimi za Šaleško dolino. Za napredovanje Celjskih izjemno pomemben dogodek, t.j. izumrtje grofov Ortenburških na Koroškem, je pojasnila Therese Meyer. Na isto geografsko področje se je vezal referat Janeza Mlinarja z naslovom *Grofje Celjski in Koroška*. Referat *Balkanska politika celjskih grofov* je bil nov prispevek Ignacija Vojeta k še vedno premalo pojasnjeni politični dejavnosti Celjskih na Balkanu in povezanosti s carigrajskim dvorom. O veliki radodarnosti gospodov Žovneških in kasneje grofov Celjskih do Cerkve, zlasti do samostanov, je spregovoril Jože Mlinarič. Z madžarskega vidika so bili Celjski obdelani v referatih Tamasa Palosfalvíja in Istvana Tringlija z naslovoma *Časti in posestva Celjskih na Ogrskem* in *Ogrska politika zadnjih Celjskih*.

Uvodni referent drugega dne simpozija je bil Markus J. Wenninger, ki se je v prispevku *Pomen židovskih finančnikov za grofe Celjske* dotaknil gospodarske podstatni delovanja Celjskih. O Celjskih

kot gospodarstvenikih je spregovoril tudi Miha Kosi v referatu *Prometna politika celjskih grofov*. Temi se v zadnjem času namenja vse več pozornosti. Na vprašanje o obstoju pisarne na dvoru Žovneških je odgovarjal Dušan Kos v referatu *Žovneški gospodje v zrcalu diplomatike*. Katja Žvanut je o pomenu grba pri uveljavljanju politične in družbene identitete Celjskih razpravljala v referatu *Heraldične upodobitve Celjskih*. Heraldlična zapuščina, le da za področje Hrvaške, je bilo jedro prispevka Dubravke Peić Čaldarović. To je bil hkrati zadnji prispevek s področja zgodovine. O raziskovalnem projektu *Celjski v sodobni kronistiki*, ki trenutno teče v Avstriji, smo podrobno izvedeli iz prispevka Johannesesa Grabmayerja. Dopoldanski del simpozija sta zaključila Anton Janko in Igor Grdina. Janko nam je približal Konrada Žovneškega kot viteškega lirika 13. stoletja. Grdina pa je osvetlil delček iz bogate bere slovenskega leposlovja o Celjskih v referatu *Anton Novačan in njegov Herman Celjski*.

Arheologiji je bil namenjen popoldanski del drugega dne simpozija. O novih odkritjih z izkopavanj na Starem gradu in Knežjem dvoru so spregovorili Mitja Guštin: *Srednjeveške čaše iz Celja*, Danijela Brišnik: *Stari grad nad Celjem. Keramično gradivo iz sektorjev A in B* ter Dušan Kramberger: *Stari grad nad Celjem – notranji obrambni jarek*. Na isto tematiko je bil ubran referat Katarine Predovnik z naslovom *Grofje Celjski ob spodnji Krki: pleterski opečni tlak in problem lokacije trdnjave Kostanjevica*. Takoj po referatih je sledila strokovna ekskurzija na Stari grad in v Knežji dvor v mestu.

Zadnji dan simpozija je bil v celoti posvečen vplivu grofov Celjskih, ki so ga kot donatorji odprtih rok imeli na razvoj stavbarstva in umetnosti na področju Štajerske, Koroške in Hrvaške. Zdenko Balog je predstavil mojstrsko delavnico v službi Hermana II. v začetku 15. stoletja na Hrvaškem. Andreas Besold je spregovoril o delavnici mojstra iz Nonče vasi in njej pripisanih delih na področju historične Koroške, Štajerske in današnje Slovenije. O cerkvi sv. Danijela v Celju kot ustanovi grofov Celjskih in likovni opremi kapele Treh kraljev je tekla beseda v referatu Roberta Wlattniga. O živahni gradbeni dejavnosti v Medmurju v času grofov Celjskih je poročal Ivan Srša. Nasploh je bila umetnostno-zgodovinska tematika izredno dobro pokrita predvsem za področje Hrvaške. V zadnjem delu simpozija nam je namreč Diana Vukičević Samardžija predstavila celotno umetniško dediščino Celjskih na Hrvaškem, Marina Bregovac Pisk pa še ohranjene portrete grofov Celjskih v severozahodni Hrvaški. Strokovno analizo nagrobne plošče Margarete Celjske, ki je umrla leta 1480 v Glogawu v Šleziji kot zadnja iz hiše Celjskih, je prispeval Romuald Kaczmarek. Simpozij se je zaključil s predavanjem Mateje Kos o steklu in keramiki iz obdobja gotike v zbirkah Narodnega muzeja v Ljubljani.

In še zaključek. Celjski grofje so bili edina visoka plemiška rodbina v srednjem veku, ki je s sedežem v Celju, torej v današnjem slovenskem prostoru, preseгла lokalne okvire in v zasledovanju svojih dinastičnih ciljev intenzivno zaznamovala tako slovenski kot celotni srednjeevropski prostor. Kljub temu v slovenskem zgodovinopisju še vedno ne premoremo celovite znanstvene sinteze o Celjskih. Pot za doseg tega cilja bo še dolga. Simpozij v maju 1998 v Celju je bil korak naprej na poti h končnemu cilju.

Simpozij je bil vse tri dni dobro obiskan s strani poslušalcev iz strokovnih krogov, iz vrst šolnikov in velikega števila ljubiteljev zgodovine Celjskih grofov. Temu primerna je bila tudi velika pozornost, ki so jo simpoziju namenili mediji.

Simpozij so finančno omogočili Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, Veleposlaništvo Republike Avstrije, Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo, Izpostava Ljubljana, Mestna občina Celje in Pokrajinski muzej Celje.

Rolanda Fugger Germadnik